

Stifinneren

I dag fyller filosofen ARNE NÆSS 95 ÅR. Her skriver forfatter Petter Mejlænder (54) om sin venn, samtalepartner og turkamerat.

På kanten: Arne Næss balanserer langs Oslofjorden. Lua – hjemmeheklet og med fjellmotiv – er en gave fra en mannlig student i Trondheim.

– **HEI SANN!** Arne snubler og holder på å falle. Stavene redder ham. Han knegger av sin egen hjelpeløshet.

Vi er ute og går i skogen ved Høvikodden utenfor Oslo. Beina er ikke som før. De vil verken klatre eller løpe. De føler seg forsiktig fram over jorden.

Det våkner en tristhet i meg. De siste seks åra har vi skrevet bøker og artikler sammen, gått jevnlig turer og hatt fine båtturer til langt på natt.

Jeg tenker at de beina har båret ham opp på fjelltopper over hele verden. Så jeg spør:

– Blir du ikke lei deg fordi du er så dårlig til beins?

Da kommer det, helt spontant, og latteren lever i hvert eneste ord:

– Hvorfor skulle jeg bli det? Jeg har akkurat lært meg en ny gåteknikk. Se her!

Arne viser meg hvordan han forskyver tyngden og gynger, nesten danser.

– Det er morsomt!

Han sier det sånn. Som om han mener det er en gave å ha en gammel kropp å utforske. Den gir ham utfordringer. Hans gode humør smitter, og jeg tester teknikken. Vi blir to oldinger som humper bortetter skogsveien. Vi begynner å snakke om trær og blomster som ikke kan bevege seg i det hele tatt.

ARNE ER KRITISK i sin tenkning, men uheldig positiv som person. Som

da vi jobbet med boka «Nærkontakt» og jeg spurte ham ut om døden. Det var som om han gledet seg til å utforske dødsprosessen.

– Hva er det du ler av? spør han. Han er skøyeraktig streng. Jeg tror det er meg han utfordrer. Men han skjener over mot en ung kvinne.

Arne er jo verdensberømt i Norge. Smilene blomstrer rundt ham. Arnes fysiognomi er velkjent som Galdhøpiggen. Noen spør: «Kan jeg få ta på deg?»

Jeg har hentet Arne på Vinderen. Vi skal være sammen hele dagen. Vi skal jobbe, men først må vi på tur. Blikket hans er våkent. Ute kommer han i en slags rus. En glede over å være til.

Vi kjører, og det går ikke et minutt før han utbryter: – Se! Og sånn fortsetter det. – Se på den fargen! Se på de trærne!

JEG MÅ NESTEN akklimatiseres når jeg er sammen med Arne. Sansningene hans er så friske. Gleden hans er nyslått. Han har en uforliknelig evne til å fordype seg i øyeblikket. Det blir filosofi av det. Hele hans filosofi ligger gjemt i små hverdagsopplevelser.

I sommer satt han på balkongen en gang jeg hentet ham. Den hvite luggen struttet energisk i været. Kit-Fai, hans blide, kinesiske kone, hadde surret ham godt inn i tepper. Han satt lik en munk i dyp meditasjon. Fylte seg med ►

Fjellets mann: Arne foran sin gode venn, klatrevæggen på Kolsås i Oslo. Det er noen år siden han hang der.

Alle vil hilse på: En kvinne stopper Arne og spør om han husker at de traff hverandre på toppen av Skogshorn.

Fartsgal: Arne på Oslofjorden, i båten til Petter. Når Petter gir full speed, jubler Arne med hele kroppen.

Høyt oppe: Petter og Arne på hytta ved Hallingskarvet, forevige av forlagssjef Erling Kagge.

«Sannhet er ikke noe vi oppdager én gang for alle. Sannhet er noe vi leter etter.» Arne Næss

► himmel. Ble rik på eksistens. Arne bedriver filosofisk praksis. Han trives både i tankeløsheten og i possibilismen, der alt kan skje. Han ville ikke bli overrasket om det plutselig kom seilende en deilig bit melkesjokolade inn gjennom vinduet og plasserte seg på tunga hans.

I hans himmelmeditasjon er ikke det mer usannsynlig enn at jeg dukker opp og sier vi skal på tur.

ET MØTE MED ARNE starter alltid med kroppshåndbak eller med slåssing på tørre nevene. Det stående møtet er risikabelt. Det er en fordel at han sitter. Den pasifistiske skygeboksingen resulterer raskt i uppercuts når Arne sjangler rundt på sine upålitelige bein. Da gjelder det å få brillene i sikkerhet. Jeg har fått meg et par utilsiktede svingslag. Så jeg vet det.

Luften fylles av lek og «Ja!». «Ja, nå skal vi på tur!» og «Ja, det er en fin dag!». Etter ti minutter i bilen er luften stinn av gledesuttrykk: Vakker! Så flott! Det bare renner ut av ham. Arne i sitt 95. år. En jubelolding.

Fantasien hans jobber kontinuerlig. Skøyeraktigheten leter etter åpninger. Det er som da han i sin tid tok studentene med på trikken for å observere hvordan folk reagerte da de så professor Arne Næss rape. De måtte ut og erfare. Være i livet, ikke i bøkene.

Når vi kommer ned til sjøen denne vinterdagen i 2007, hjelper jeg ham med å få på stavene. Jeg fleiper med at han blir mer og mer som et dyr. – Nå går du på fire, Arne. Er du et dyr da?

Dermed er vi på god vei inn i en undersøkelse av forskjellen på dyr og mennesker. Vi ender opp med å snakke om planter: hvor mye de kan som menneskene ikke kan drømme om engang. Nei, det er ingen grunn til å hovere. Vi har mye å lære.

– **VAKKERT, VAKKERT**, vakkert, sier han, alltid tre ganger, i hvert fall når det er noe betydningsfullt. Og det er det med blomster. Særlig de små: De er store.

Når vi kommer ned til stranden, skal Arne helt ned til vannkanten. Jeg følger hvert sjanglende skritt, og er parat til å gripe fatt i ham dersom han skulle ta seg en tur ut i havet. Det har skjedd, og det er like morsomt hver gang. Det slår meg at vannkantbalanseringen er hans form for fjellklatring nå. For fem år siden kunne han fortsatt klatre en meter over bakken på de store steinene oppe på Tvergastein, hytta hans ved Hallingskarvet. Så begynte han med horisontalklatring, nå er det balansering på kanten av Oslofjorden.

Han har nettopp fått gitt ut sine «Selected Works» på engelsk. Det er dette de handler om: Mennesket i erkjennelsens og opplevelsens grenseland.

Det er utrolig at hans utvalgte verker er kommet ut i ti svære bind på engelsk; at hans tanker er sendt av sted for å erobre verden, så å si, uten at den norske ofentligheten leer på øyelokkene.

VI SNUR. På stien gjennom skogen treffer vi den smilende kvinnen.

– Hva er det du ler av? spør Arne, som om han er beruset av oksygen og natur.

Kvinnen blir forvirret. Arne er kommet helt bort til henne nå, tar på skjerfet hennes og sier:

– Det var da en nydelig farge!

Hun rødmer. Det er som om han velsigner henne med begeistring. Hun smiler nyforelsket:

– Tusen takk! Dette kommer jeg aldri til å glemme.

– Menneskene er rare, knegger Arne når vi fortsetter. Dermed er vi inne i et nytt tema. Hva er det egentlig som gjør folk rare?

VI KOMMER IKKE TIL BUNNS der heller. Ikke i noe. Men gleden over å spørre blir ikke mindre av den grunn. Vi driver dypøkologi. Det er det vi skriver om i artikkelen til Dagbladet. Vi snakker om det i bilen og når Arne fjellklatrer opp den bratte trappa til kontoret mitt. Han har muskler av stål, som det heter, og drar seg oppover med fingertuppene.

Oppe på kontoret er arbeidsdelingen sånn at jeg spør og noterer. Arne sitteligger i senga ved siden av skrivebordet, svarer etter beste evne og drikker te. Han kan ikke skrive lenger. Han mister oversikten.

– Sannhet er ikke noe vi oppdager én gang for alle, sier han. – Sannhet er noe vi leter etter. Vi kan like gjerne kalle det sannhetssøking.

ETTER EN STUND dupper Arne av. Jeg benytter anledningen til å renskrive notatene, føye dem sammen med det vi har samlet de siste månedene. Ti minutter seinere våkner han. En liten høneblund vasker korttidshukommelsen ren. Men tankene slukner ikke.

– Det er som om bøkene snakker sammen, sier han og peker mot en vaklevoren bokstabel. – Den ene boka der vil liksom ut av haugen. Den er litt egenrådig ...

Han fantasierer seg inn i bokstabelen. Var det ikke sånn det hele begynte med ham selv? Han som sier han er glad for at faren døde da Arne var ett år. Det ga ham den store friheten.

Det slår meg at jeg ikke har hørt ham si ett eneste negativt ladet ord, at han ikke har sukket oppgitt over sure mennesker, at han aldri har klaget over smerter. Er det rart jeg blir glad av å være sammen med ham. Han fyller meg opp. Lærer meg å smile. Og så er han ikke redd for å kritisere seg selv. Der er han nådeløs.

– Jeg var ikke et godt menneske, sier han.

Og han er like nådeløs i samfunnskritikken, særlig mot krigerne:

– Om hundre år vil folk le av oss. Krig, det er fullstendig latterlig! ●

magasinet@dagbladet.no